

Vyjádření oponenta

Koncepce revize vzdělávací oblasti (název): Člověk a jeho svět

Oponent: Tomáš Hubálek

Posouzení textu

Otázka	Reaguje odpověď na zadanou otázku?	Jsou odpovědi srozumitelné pro učitele základních škol bez příslušné aprobace?	Jsou odpovědi srozumitelné pro odbornou veřejnost se znalostí oboru (učitelé s aprobací, didaktici VŠ)?	Jsou informace a formulace odborně a terminologicky přesné?
Čím je podle vašeho názoru vzdělávací oblast specifická vůči ostatním vzdělávacím oblastem a v čem je důležitá/zásadní pro všeobecný rozvoj žáků (jejich znalosti, dovednosti, postoje a hodnoty)?	Ano	Ano	Ano	Ano
Jaké současné vývojové trendy vzdělávací oblasti a souvisejících vědních oborů (v zahraničí i v ČR) považujete za inspirativní a přínosné pro všeobecný rozvoj žáků a jejich vzdělávací potřeby a měly by být promítnuty do revidovaného RVP ZV?	Ano	Ano	Ano	Ano
Jak se v současném pojetí vzdělávací oblasti promítají stěžejní témata HSR (kompetenční a	Ano	Ano	Ano	Ano

gramotnostní pojetí, průřezová témata, individualizace výuky aj.), v čem jsou naopak tato témata zohledněna nedostatečně?				
Jaké překážky je třeba překonat při modernizaci vzdělávací oblasti, zlepšení návaznosti jednotlivých vzdělávacích stupňů, provázání vzdělávací oblasti s ostatními vzdělávacími oblastmi a obory, provázání s klíčovými kompetencemi, gramotnostmi a průřezovými tématy?	Ano	Ano	Ano	Ano
Co a proč je potřeba ve vzdělávací oblasti změnit (například redukovat, doplnit, přeformulovat, přesunout, uvést do souladu HSR)? Jaké řešení navrhuje?	Ano	Ano	Ano	Ano
Jaké navrhuje změny, aby do vzdělávací oblasti byly optimálně promítnuty klíčové kompetence, základní a oblastní/oborové gramotnosti a průřezová témata?	Ano	Ano	Ano	Ano
Jak se má změnit rozdělení oblastí a oborů, přiřazení oborů do oblastí, vztahy mezi obory a oblastmi a návaznosti oborů a oblastí mezi vzdělávacími stupni s ohledem	Ano	Ano	Ano	Ano

na celostní rozvoj každého žáka?				
Jak navrhujete do vzdělávací oblasti zapracovat stěžejní témata HSR – digitalizace, wellbeing (všestranná pohoda a odolnost fyzická, psychická, sociální, duchovní), individualizace výuky, propojování formálního a neformálního vzdělávání, klimatická změna, společenské změny apod.?	Ano	Ano	Ano	Ano
Jaký očekáváte vliv navrhovaných změn na všeobecný rozvoj každého žáka (například motivaci, sebepojetí, volba vzdělávací cesty a přijetí odpovědnosti žáka za vlastní učení a celoživotní vzdělávání, rozvoji sociálně-emocionálních dovedností a další)?	Ano	Ano	Ano	Ano

Posouzení obsahu

1) V čem je Koncepce inovativní? Reaguje Koncepce na aktuální trendy a vývoj daného oboru/oblasti? (z pohledu vývoje didaktiky nebo z pohledu vývoje příslušné vědní disciplíny)

Unikátnost vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět spatřuji nejen v tom, že je jedinou, která je specifická pouze pro 1. stupeň ZŠ, ale především v tom, že jejím obecným cílem je umožňovat žákům poznávání podstaty světa (adekvátními způsoby). Měla by být proto koncipována tak, aby každý z žáků měl možnost seznámit se se základy vědních oborů, které bude rozvíjet ve vyšších ročnících. Pokládám proto za klíčové, aby v průběhu revize docházelo k funkční komunikaci mezi příslušnými pracovními skupinami, aby nedocházelo k vytváření tematických duplicit (např. vlastivěda – dějepis, atd.), ale aby byl vytvořen prostor pro postupné obohacování učiva.

Z pohledu didaktických trendů pozitivně hodnotím doporučení směrem k akcentu na posílení vlastního bádání žáků, na rozvíjení gramotností a kompetencí.

2) Co na Koncepti oceňujete?

Velmi oceňuji práci kolegyň a kolegů na předloženém textu. Je koncipován jasně a srozumitelně s vazbou na praktické potřeby školního prostředí s ohledem na specifičnost 1. stupně ZŠ. Stanovené cíle, postupy a doporučení hodnotím jako reálné a přínosné.

Vítám, že koncepce počítá s reformulací očekávaných výstupů směrem k badatelsky orientované výuce a směrem k získávání vlastních prožitků a zkušeností.

3) Jaké otázky by bylo vhodné ještě v Koncepti dořešit? Co v Koncepti chybí?

V koncepci se správně poukazuje na možnosti individualizace, ale dle mého soudu v textu není dostatečně pracováno s možnými alternativami vzhledem k individuálním potřebám žáků (žáci nadaní a žáci se specifickými vzdělávacími potřebami; předpokládám, že tato záležitost bude řešena v obecné/společné části RVP ZV)

Příslušná vzdělávací oblast je dynamická z pohledu probíraných témat i z pohledu vědních oblastí, ze kterých čerpá. V koncepci není naznačeno zda, popř. jak by mohl být dán prostor pro aktuální témata, která žáky ovlivňují (např. od situace ve světě až po situace v rodinách; konkrétně třeba situace na Ukrajině, homoparentalita; morální dilemata atp.), anebo zda se předpokládá spíše rigidnější vymezení tematického rámce.

4) Na jaká rizika jste v textu Koncepce narazili?

Souhlasím, že je možné spatřovat riziko v nepřiměřenosti učiva ve vztahu k věku žáků a ve vztahu k jeho rozsahu. Obě negativní podoby je vhodné v úplném revidovaném znění RVP ZV a příslušné vzdělávací oblasti v co největší míře eliminovat.

Určité riziko spatřuji v náročnosti při propojování vzdělávací oblasti s průřezovými tématy a klíčovými kompetencemi. Navrhuji posílit toto propojení konkrétními příklady (může být řešeno např. i jako „modelové ŠVP ZV“). Pokud nedojde k funkčnímu provázání, bude obtížněji možné dosahovat vytyčených cílů pro jednotlivé části kurikula.

Největší riziko předloženého návrhu spatřuji v málo výrazném důrazu na požadavek zvýšení časové dotace pro reálnou výuku na školách. Aktuální stav po tzv. malé revizi RVP ZV je z pohledu časové dotace při dodržení uvažovaných změn z mého pohledu nereálný. Proto doporučuji zintenzivnit požadavek na posílení časové dotace pro celou vzdělávací oblast v minimálním rozsahu o 1 hodinu týdně.

Doporučení

5) Uveďte Vaše doporučení, připomínky, náměty a komentáře pro další práci s Konceptí.

Podrobnější komentář týkající se doporučení uvádím výše. Předpokládám, že se v další fázi podaří úspěšně předloženou koncepci zapracovat do znění RVP ZV a příslušné vzdělávací oblasti.